

EVLIYA ÇELEBİNİN GÖZÜNDEN ANKARA

FATİH MİNTAŞ-ERTUĞRUL ERSİVRİ

ANKARA KALESİ

- Evliya Çelebi'ye göre,Osmanlı Devleti'nde bundan daha gösterişli kale yoktur, olsa olsa Budin Kalesi olabilir.
- Ankara Kalesi görünüşte sanki direklerini dikmiş, başını süslemiş bir manva gemisi gibi olduğunu belirtmiş Böylesine muhteşem bir kale olan Ankara Kalesi, elbette hükümdarların fethetmeyi arzuladığı bir kale olduğundan dolayı çeşitli ülke hükümdarları için yazılmış çeşitli dillerdeki tarih kitaplarında Ankara Kalesi' nin adı geçtiğinin üzerinde durmuştur.
- Seyahatnamesinde Ankara Kalesi'nin detaylı tasvirlerine yer vermiştir.
- Kalenin içinde sayısız top , buğday ambarı ve sayısı 600 kadar olan ev bulunduğunu gözlemelerine eklemiştir.

- Ankara Kalesi'nin muhteşem görünüşünden çok etkilenmiş olan Evliya kendini alamayıp onu Van Kalesi'yle de karşılaştırır; çünkü Van Kalesi gibi yüksek bir dağın doruğunda doğudan batıya uzanan dört kat beyaz taş bina, muazzam büyüklükte sağlam bir kaledir.
- Evliya Çelebi, kaynakların da doğruladığı gibi Aşağı kalenin, celali saldırılarını önlemek için Cenabi Ahmed Paşa tarafından onun maddi yardımıyla yapıldığını bildirir
- Evliya, kalenin doğusunda yukarı hisardan kayalık içre Hızırlık deresine inildiğini ve kayalar içinden su yollar olduğunu yazar. Bu gün kaynaklarda bu gizli yolun haritası vardır

HACI BAYRAM CAMİ

- Hacı Bayram Camii'ni ve türbesini büyük bir ilgi ile gezen ve anlatan Evliya Çelebi hemen onun yanında bulunan ve resimde görülen Roma harabelerinden, Augustus mabedinden, Kıztaşı denen Julianus sütunundan hiç söz etmez.

TEKKE VE MEDRESELER

- k Ankara tekkeleri ilgisini çeker; 18 adettir ve en ünlüsü Hacı Bayram-ı Veli Tekkesidir. Kendini ilahi aşka vermiş 300'den fazla yiğit dervişi vardır. Şeyhi Abdurrahman Efendi' dir ve onunla sohbet etmiştir.
- k Ankara tekkeleri ilgisini çeker; 18 adettir ve en ünlüsü Hacı Bayram-ı Veli Tekkesidir. Kendini ilahi aşka vermiş 300'den fazla yiğit dervişi vardır. Şeyhi Abdurrahman Efendi' dir ve onunla sohbet etmiştir.

ANKARA'DAKİ BAŐKA GENEL YAPILAR

- Ankara'da 200 hamam vardır ve hamamları ferahtır; halkı bununla övünür. En ünlüsü de Cenabı Ahmed Paşa Hamamı' dır.
- Ankara'da 70 adet bağlı bahçeli konaklar vardır. Ankara'nın kat kat yapılmıő evleri kerpiçtendir.
- 6000'den fazla hane (Kaynaklarda XVI. Yüzyılın sonlarında 2000 Müslüman; 120 Hristiyan; 30 Yahudi evi olmak üzere 2200'de fazla hane olduğu bildirilir. Nüfusu 10-12 bin kadar tahmin edilir) bulunan Ankara'nın ünlü konakları Paşa sarayı, Molla sarayı, kendisinin de kaldığı Kederzade sarayı, Çavuşzade ve Ahmed Paşa sarayıdır.

ANKARA'NIN HANLARI VE PAZARLARI

- Evliya, tüccar hanlarını ve 2 bin dükkan kapasiteli arsını gezmifitir. 4 zincirli kapısı olan güzel bedesteni g rm ftir. Bu bedesten bugün Anadolu Medeniyetleri Müzesi olan  nl  Mahmud Paşa Hanı' dır
- Evliya, Yukarı kaledeki Si pah Pazarı 'ndan, At Pazarı 'ndan inip "uzun arŐı"ya gelmiştir. Uzun arŐı Ankara'nın kaynaklarda geçen her biri belli bir esnafa ayrılmıŐ arasta arŐısıdır. Bugün bu çarŐıdan ıkıkıların adı kalmıŐtır. Muhtemelen ıkıkılar yokuŐundan inen Evliya, aŐaĐıda bugün Anafartalar evresindeki Tahte'l-kal'e Pazarına ulaŐmıŐtır. Buraları insan kalabalığından geçilmez. Kahvehaneleri ve berber dükkanları da insanlarla doludur. Ankara'ya gelen Avrupalı seyyahlar da aynı insan kalabalığından söz etmiştir. Ankara arŐıları, bakımlı ve zengin; sokakları ve caddeleri beyaz taş döŐelidir.
- Ankara halkı tüccar bir halktır. İzmir'de, Avrupa'da ve Arabistan'da y n  meşhur olduğu için gezip ticaret yaparlar. Nitekim kaynaklar Ankara yönlerinin Venedik'e, Polonya'ya kadar gittiğini; Bursa ve Halep'e gönderildiğini kaydederler. Evliya Şehirde Ermeniler'in ve Yahudiler'in de yaŐadıĐını nakleder.

DÖNEMİN ANKARALILARI

- Evliya, Ankara'nın pek çok dost gönüllü ileri gelenleri ile sohbet etmiş; halkın giyimini gözlemlemiştir: Bu şehrin zenginleri samurdan uzun cüppe, orta hallileri ise ince yünlüden yarım cüppe giyerlermiş. Esnafı beyaz bez feraceleriyle dolaşmış. Bilginleri ise sof yani yünlü kumaştan cüppeleriyle ders verirlermiş. Ankara yün üretimi merkezidir. Kadınları ise renk renk yün ferace giyip son derece edepli bir şekilde gezerlermiş. Evliya'nın Ankara'da dolaştığı günler, baharın karşılandığı günlerdir. Havası gönlüne yumuşak gelmiştir. Kırmızı yanaklı, çalışkan sağlıklı insanları ve güzelliği dünyaca meşhur güzel yüzlü gençleri hoşuna gitmiştir.

ANKARA'DA YEMEK

- Ankara'nın paça orbasının tadı damağında kalmıştır, baharlı tohumlarla yapılmış lezzetli pastırması dikkatinden kaçmamıştır ve mis gibi tiftik keçisi etine bayılmıştır. Bunun hikmetini keçilerin dağlarda pırnar yaprağı yemelerine bağlar; nitekim Ankara'ya gelen Avrupalı seyyahlar da böyle yazar. Tiftik keçisi süt gibi beyaz bir keidir ve dünyanın hiçbir yerinde böyle bir keçi yoktur.

TİFTİK KEÇİLERİ

- Ankara'nın yün ipliği bu keçiden elde edilir. Çeşit çeşit renklerde padişahların giydiği yumuşak renkli ve ince dokumalı yünler bu keçiden üretilir. Keçinin tüyünü makas ile keserlerse yün sert olur; onun için keçinin tüyünü yolarlar.
- "Keçileri yolarken, zavallı keçinin feryadları göğe yükselir" diyen, Evliya adeta çevreci duyarlığı ile hayvanların yolunmasından rahatsız olmuştur. Ancak halkın buna çare bulduğunu belirterek teselli olur ve keçilerin tüylerine kireçli su sürerek ızdırap çekmeden nasıl yolunduğunu inceden inceye anlatır. Fakat tüyleri yolunan biçare keçiler bu sefer de çıplak kalıp; sıksa ve zavallı bir görünüş alırlarmış
- Kadın erkek Ankara halkının üretiminin yün dokuyup satmak olduğunu söyleyen Evliya'yı 16. yüzyıl kayıtlarındaki 4-5 bin tezgah sayısı doğrulamaktadır. Evliya, yünün dalgalı bir renk tonuyla boyanmasına hayran olmuştur. Bu yöntemle elde edilen renklerin görünümünü Çin ressamlarının bile resimlerinde gerçekleştiremeyeceklerini söyler. Avrupalı seyyahlar da tiftiğin beyazlığını, inceliğini, kendine özgü dalgalı görünüşünü özellikle anlatırlar

- Evliya, Avrupalı tüccarların bu keçileri memleketlerine götürüp böyle ince yönden kumaş dokumak istediklerini, ama başaramadıklarını; bu yüzden sadece y n iplik götürüp rahipleri için siyah kumaş dokuduklarını bildirir.
- Ankara halkı tüccar bir halktır. İzmir'de, Avrupa'da ve Arabistan'da y n  meşhur olduğu için gezip ticaret yaparlar. Nitekim kaynaklar Ankara yönlerinin Venedik'e, Polonya'ya kadar gittiğini; Bursa ve Halep'e gönderildiğini kaydederler. Evliya şehirde Ermeniler'in ve Yahudiler'in de yaşadığını nakleder.

- Evliya Çelebi Ankara gezisi sırasında Erdede Sultan'ın türbesini ziyaret eder; bu ziyaretini güzel bir şekilde hikayeleştirir. Kısaca şöyledir:
- Evliya daha Ankara'ya geldiği gün kaleyi ve şehri bir solukta gezip konağına döner, o gece bir rüya görür. Rüyasında orta boylu, sarı sakallı, bal rengi hırkalı, başında 12 dolama sarıklı birisi çıka gelir. Evliya'ya "Bak a oğlum, benim yetiştirdiğim Köseç Bayram-ı Veli'ye gidip ziyaret ettin, beni ise basıp geçtin" der
- Evliya, uykudan uyanıp şaşkın bir halde abdest alıp sabah namazına durur, kendisini kahvaltıya çağırın uşağını geri gönderir. O sırada gerçekten rüyasında gördüğü adam çıkagelir: "Evliya Çelebi siz misiniz? Buyurun, Er Dede Sultan bizi rüyamızda size gönderdi. Ziyaretine gidelim" der.
- Evliya, ne olduğunu anlamaya çalışırken hemen feracesini giyip; bu ağır sesli, nur yüzlü ve tatlı sözlü Adamlı şehri dolaşmaya başlar. Adam ona şehirde 11 yerde büyük evliyaların yattığı türbeleri isimleriyle anlatıp gösterir, bazılarının kendi müridi olduğunu söyler; böylece birlikte ziyaret ederler. O sırada Adamın elini tutmuş olduğunu farkedenden Evliya, hayretle bu elin adeta hamur gibi yumuşak olduğunu sezer ve adeta kemiksizdir. O sırada adam elini çekip bir türbe gösterir ve tekrar elini tutup odunpazarına vardıklarında meydanın batısında küçük bir kubbe görürler. "İşte Er Dede Sultan kubbesi budur" diye sağ eliyle gösterir.

- Evliya tam o tarafa bakarken Adam kaybolur. Hayretler içinde kalan Evliya, hayıflanma ile "Ben onun elini bırakmamalıydım, şimdi ben ne yapayım" der. Sabahın erken vaktinde Ankara'nın ortasında kalakalan Evliya, ne tarafa gideceğini bilemez Er Dede Sultan türbesine koşar, "Ya Pfr-i Azız" deyip eşğine günahkar yüzünü sürer "Ey Habib-i Huda aşkına beni dünyada ve ahirette mahrum koma, sana bir hatim indireyim"der. Hemen başını sanduka ile yeşil örtü arasına sokup "Beni koru ya Er Dede Sultan, beni koru" diyerek Hatm-i şerife başlar.
- Bu yaşantı öyküsünde manevi dünya ile maddi dünya arasında hayatın ince çizgisini, esprisini kendi yalın insan gerçeğinde yakalayan Evliya, Er Dede Sultan'ın ağzından kendi seyyahhğini kutsar ve seyyah olarak toplumsal işlevini, nasıl bir kişiliğe sahip olduğunu ortaya koyar. Böylece Paşa'sını celali olmaktan ve Ankara'yı da daha fazla harap olmaktan kurtarıp Beypazarı üzerinden İstanbul' a doğru yola çıkar.

The background features several abstract shapes in various shades of teal and green. A small red circle is positioned on the left side. The overall aesthetic is modern and clean.

BİZİ DİNLEDİĞİNİZ
İÇİN TEŞEKKÜR
EDERİZ

KAYNAKÇA

- SEYAHATNAME
- http://repository.bilkent.edu.tr/bitstream/handle/11693/51409/Evliya_%C3%87elebi%27nin_Ankara%27s%C4%B1.pdf?sequence=1#:~:text=K%C4%B1%20sacas%C4%B1%20Ankara'n%C4%B1n%20y%C3%BCn%C3%BC,oldu%C4%9Fu%20i%C3%A7in%20gezip%20ticaret%20yaparlar.